

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/historia-z-ipn/227463,Karolina-Lanckoronska-wielka-dama-polskiej-nauki.html>
27.02.2026, 00:17

Karolina Lanckorońska: wielka dama polskiej nauki

Żołnierz armii Andersa, historyczka sztuki, więźniarka Ravensbrück urodziła się 11 sierpnia 1898 roku.

[Kultura Niemieckie obozy koncentracyjne Ravensbrück Szlaki Nadziei. Odyseja Wolności](#)

11.08

Była córką wielkiego ochmistrza na dworze cesarza Franciszka Józefa I. Jej ojciec, ówczasie jeden z najbogatszych Polaków, kolekcjonował dzieła sztuki. Karolina już w wieku 28 lat uzyskała stopień doktora na Uniwersytecie Wiedeńskim. Temat pracy doktorskiej dotyczył interpretacji „Sądu Ostatecznego” Michała Anioła, artysty, którego twórczość stałą się jej życiową pasją.

Po śmierci ojca, w związku z odziedziczonym spadkiem, wyjechała do Lwowa, gdzie rozpoczęła pracę na Uniwersytecie Jana Kazimierza. Jako pierwsza kobieta w Polsce uzyskała tytuł docenta z zakresu historii sztuki i została zatrudniona na stanowisku kierownika Katedry Historii Sztuki na Wydziale Humanistycznym tej uczelni.

Wybuch wojny zastał ją w Rzymie, ale zdecydowała się na powrót do Lwowa. Nie przerwała pracy na uniwersytecie, pomimo tego, że po wkroczeniu wojsk sowieckich była wielokrotnie przesłuchiwana przez NKWD. Zaangażowała się także w działalność niepodległościową, wstępując 2 stycznia 1940 r. do Związku Walki Zbrojnej.

10 kwietnia 1940 r. została zwolniona z pracy na uczelni. Tego samego dnia, ukrywając się, uniknęła aresztowania przez Sowietów. Po ucieczce do Krakowa pracowała dla Polskiego Czerwonego Krzyża i Rady Głównej Opiekuńczej. Generał Tadeusz Bór-Komorowski wydał jej rozkaz zerwania dotychczasowych kontaktów konspiracyjnych i prowadzenia wyłącznie jawnej działalności.

W maju 1942 r. Lanckorońską zatrzymało Gestapo. Trafiła do kobiecego obozu w Ravensbrück. Prowadziła tam tajne komplety z historii sztuki dla więźniarek. Pobyt w tym strasznym miejscu ostatecznie zmienił jej stosunek do narodu niemieckiego...

„Bach, Dürer, Hölderlin, Beethoven, przecież oni wszyscy rzeczywiście żyli i tworzyli i również rzeczywiście byli Niemcami (...), a teraz ci sami Niemcy własną swoją egzystencją hańbią ludzkość, do której należą. Kto za to, co się tutaj dzieje, będzie kiedyś odpowiadał? Przecież nikt nigdy nie będzie mógł powiedzieć, że to wszystko dlatego się stało, że kilku zbrodniarzy dorwało się do władzy. Nie jest ich przecież kilku, są ich legiony (...)”.

Z obozu zwolniono ją 5 kwietnia 1945 r. Po zakończeniu wojny wyjechała do Bolonii, gdzie wstąpiła do polskiego wojska. Awansowana do stopnia porucznika została oficerem prasowym 2 Korpusu Polskiego gen. Władysława Andersa. Dla żołnierzy organizowała studia wyższe.

Powojenna rzeczywistość i przejęcie władzy w Polsce przez komunistów sprawiły, że pozostała we Włoszech do końca swoich dni. W latach '90 przekazała ocalałe z dziejowej zawieruchy pozostałości kolekcji dzieł swojego ojca polskim instytucjom kulturalnym. Karolina Lanckorońska zmarła w Rzymie 25 sierpnia 2002 r., w wieku 104 lat.

Polecamy:

- Broszura do pobrania: [Karolina Lanckorońska \(1898-2002\)](#)

[Poprzedni Strona](#)

[Następny Strona](#)

Kultura, obozy koncentracyjne, Szlaki Nadziei Odyseja Wolności

Biografie

Karolina Lanckorońska